

Remissyttrande

Datum 2026-03-13 Vårt Dnr 2025/1430
Ert Dnr Fi2025/02393

Finansdepartementet
Avdelningen för offentlig
förvaltning
Konsumentenheten

Remissvar avseende förslag till nya regler om allmän produktsäkerhet

Sammanfattning

I huvudsak tillstyrker Konsumentverket förslagen som avser kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om allmän produktsäkerhet.

Konsumentverket anser att det är nödvändigt att förslagen till reglering av konsumenttjänsters säkerhet kompletteras med ytterligare krav framför allt avseende förebyggande säkerhetsarbete och att underrättelseskyldigheten utökas till att omfatta olyckor som leder till dödsfall eller allvarlig personskada och tillbud som hade kunnat leda till dödsfall eller allvarlig personskada om det inte är uppenbart att olyckan inte beror på tjänsten.

Konsumentverket avstyrker förslaget att säkerhetskrav för konsumentprodukter som tillhandahålls inom offentlig verksamhet avskaffas.

Förslaget avseende kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om allmän produktsäkerhet

10.1 Marknadskontrollmyndigheternas kontrollbefogenheter

I 6 § i förslaget till lag med kompletterande bestämmelser bör språket i sista meningen ändras. Att säga att produkter är utsatta för en risk blir inte bara språkligt utan även juridiskt missvisande. EU:s förordning om allmän produktsäkerhet reglerar vad som ska ske när produkter med säkerhetsbrister påträffas och faran/risken måste undanröjas. Konsumentverket föreslår en annan formulering, till exempel ”...lämnar information om andra produkter som *har/är behäftade med samma säkerhetsbrist*”. En sådan formulering stämmer bättre med den engelska versionens lydelse ”...products, ... which are affected by the same risk”.

Konsumentverket välkomnar skrivningen, i 10 § förslag till lag med kompletterande bestämmelser, att marknadskontrollmyndigheten får fatta de beslut som behövs för att EU:s förordning om marknadskontroll 2019/1020 ska följas. Det ger Konsumentverket möjlighet att enligt artikel 28 i nämnda förordning förbjuda att icke-harmoniserade konsumentprodukter släpps ut på marknaden och kräva att Tullverket inte låter produkterna övergå till fri omsättning.

10.3 Språkrav på information om produkter

EU-förordningen om allmän produktsäkerhet ställer krav på att varje produkt ska åtföljas av tydliga bruksanvisningar och säkerhetsinformation på ett språk som konsumenterna lätt kan förstå. Konsumentverket konstaterar att produktinformation med varningar samt regler för användning, skötsel och installation ofta innehåller specialiserade uttryck och facktermer. För att så långt som möjligt säkerställa en korrekt användning av produkterna behöver denna information därför vara på svenska. Kravet på begriplighet i EU-förordningen är en förutsättning för att uppfylla kravet på säkra produkter.

Det är viktigt att ekonomiska aktörer och andra som tillämpar regelverket enkelt kan identifiera språkravet och förstå dess betydelse. Med detta i åtanke anser Konsumentverket att språkravet bör återges i lag eller möjligen i förordning.

10.4 Förelägganden och andra beslut i samband med marknadskontrollen

Skyldigheter för ekonomiska aktörer och leverantörer av onlinemarknadsplatser

På sidan 87 står att skyldigheterna enligt EU-förordningen om allmän produktsäkerhet aktualiseras när en produktsäkerhetsåterkallelse inletts, om leverantören fått faktisk kännedom om den. Konsumentverket ställer sig frågande till att tillämpningen av artikel 22.4 skulle vara beroende av att produktsäkerhetsåterkallelse inletts.

10.5 Sanktionsavgift

Konsumentverket tillstyrker förslaget att frågor om påförande av sanktionsavgift även fortsättningsvis prövas av förvaltningsrätt efter ansökan av tillsynsmyndigheten. Verket tillstyrker även förslaget avseende lägsta och högsta belopp för sanktionsavgift.

I 17 § punkt 2 i förslag till lag med kompletterande bestämmelser står "eventuella åtgärder som den ekonomiska aktören eller leverantören av onlinemarknadsplatsen har vidtagit för att begränsa eller avhjälpa den skada som överträdelsen har orsakat en konsument". Konsumentverket förordar en annan formulering för att det inte ska förstås som att en skada måste ha inträffat, till exempel "... att begränsa eller undanröja den risk för skada som överträdelsen inneburit" alternativt "eventuella åtgärder som näringsidkaren

har vidtagit för att begränsa eller avhjälpa den skada som överträdelsen har orsakat eller riskerat att orsaka en konsument”.

10.6 Förbud mot dubbla sanktioner

Konsumentverket tillstyrker förslaget att förbudet mot dubbla sanktioner formuleras om på så sätt att det är huruvida talan om utdömande av vite väckts och inte huruvida ett föreläggande vid vite har meddelats som är avgörande för om sanktionsavgift kan åläggas en näringsidkare.

10.9 och 10.10 Centralt samordningskontor och Gemensam nationell kontaktpunkt

Konsumentverket instämmer i allt väsentligt i det som anförs i dessa avsnitt och tillstyrker att Swedac utses till centralt samordningskontor och till kontaktpunkt för Safety Gate.

Det saknas resonemang i promemorian om Safety Business Gateway, den webbportal varigenom tillverkare och importörer med flera kan lämna information och anmäla olyckor till marknadskontrollmyndigheterna, samt den del av Safety Gate-portalen där konsumenter och andra berörda parter ska ha möjlighet att informera kommissionen om produkter som kan utgöra en risk för konsumenters hälsa. Konsumentverkets uppfattning är att inget utpekande krävs för uppgifter kopplade till dessa delar av Safety Gate. I dagsläget administrerar emellertid Konsumentverket information/anmälningar som inkommer till Safety Business Gateway och när information/anmälningar inkommer som inte faller under Konsumentverkets ansvar vidarebefordras de till behörig marknadskontrollmyndighet. Gällande den del av Safety Gate-portalen där konsumenter kan informera kommissionen om farliga produkter har Konsumentverket ännu inte haft anledning att hantera någon sådan information.

Konsumentverket förordar att Swedac, när myndigheten utses till kontaktpunkt, även får ansvar för Safety Business Gateway och konsumentdelen av Safety Gate-portalen i den mån ansvar för dessa delar ska fördelas. Det torde vara enklare om en myndighet hanterar alla Safety Gate-relaterade frågor.

10.11 Nätverket för konsumentsäkerhet

Konsumentverket tillstyrker förslaget att myndigheten ska ingå i det nätverk för konsumentsäkerhet som inrättas enligt artikel 30 EU-förordningen om allmän produktsäkerhet, kallat Consumer Safety Network, CSN.

Lösningen är lämplig inte bara av de skäl som redovisas i promemorian utan också för att Konsumentverket föreslås bli den huvudsakliga marknadskontrollmyndigheten enligt EU:s förordning om allmän produktsäkerhet. Konsumentverket har under lång tid ingått i motsvarande nätverk med samma namn som inrättats enligt artikel 10.1 EU:s direktiv om allmän produktsäkerhet 2001/95/EG. Promemorian reser frågan om samordningsvinster talar för att Swedac som ska vara nationellt

samordningskontor och kontaktpunkt för Safety Gate också ska ingå i nätverket. Beträffande detta kan påpekas att samordning med det centrala samordningskontoret, nationella kontaktpunkterna samt berörda sektorsmyndigheter redan sker genom informationsutbyte på Marknadskontrollrådets möten och de gemensamma möten som enligt artikel 30.6 regelbundet hålls mellan CSN och Nätverket för produktöverensstämmelse där Swedac är svensk representant. I EU-kommissionens regi hålls även regelbundna möten mellan CSN och medlemsländernas kontaktpunkter för Safety Gate.

10.12 Avgifter för marknadskontroll

Konsumentverket bedömer att anslagsfinansiering är att föredra när det rör sig om det begränsade antal stickprovskontroller som myndigheten genomför. Det förefaller som att avgift ska kunna tas ut även för produkter som vid kontroll visar sig uppfylla alla krav enligt EU-förordningen om allmän produktsäkerhet. En sådan avgift riskerar att skapa utmaningar för tillsynens legitimitet, då företag som slumpmässigt väljs ut för kontroll i praktiken kan uppleva att de lastas dubbelt, först genom att bli föremål för kontroll och därefter genom att betala en avgift för att kontrollen genomförs även om produkten uppfyller alla krav.

Avgifter skulle möjligtvis kunna fall vara motiverade när ett ärende innebär omfattande och komplicerat utredningsarbete. Detta aktualiserar dock ytterligare problem: Hur sådan avgiftssättning ska hanteras mellan olika typer av produkter och hur avgiftsnivåer ska differentieras på ett rättssäkert och proportionellt sätt.

Sammantaget är Konsumentverket tveksamt till avgiftsfinansiering av själva handläggningskostnaderna. Vidare har Konsumentverket ingen avgiftsfinansierad verksamhet idag. Det skulle därför medföra ökad administration, och därmed ökade kostnader, för myndigheten att införa en sådan ordning. Om förslaget behålls efterlyser Konsumentverket precisering av förslagets innebörd, bland annat beträffande vilken myndighet som ska utfärda föreskrifterna.

10.13 Sekretess och tystnadsplikt

Konsumentverket välkomnar att det i 12 § den föreslagna förordningen med kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om allmän produktsäkerhet införs en bestämmelse om uppgiftsskyldighet motsvarande den som gäller för produkter som omfattas av sektorslagstiftningen, 13 a § förordning (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn.

10.16 Följdändringar

De föreslagna följd hänvisningarna förefaller utgå från de hittillsvarande hänvisningarna utan att en analys har gjorts av vilka hänvisningar som faktiskt behövs. Konsumentverket föreslår därför att sektorslagstiftning som helt eller delvis avser konsumentprodukters säkerhet utformas så att den på ett tydligt

och likformigt sätt innehåller upplysningar om EU-förordningens tillämplighet. Det bör framgå för läsaren, vid tillämpning av respektive sektorslagstiftning, vilka artiklar i EU-förordningen om allmän produktsäkerhet som är tillämpliga, vilket framgår motsatsvis av artikel 2.1 stycke 3 punkt a och b.

Safety Gate Rapid Alert System ska inte gälla för medicintekniska produkter och ingripanden enligt lagstiftningen om material avsedda att komma i kontakt med livsmedel, vilket bör framgå av sektorslagstiftningen.

En upplysning om att artikel 26 EU-förordningen om allmän produktsäkerhet Safety Gate ska tillämpas behövs även i viss sektorslagstiftning som inte omfattar konsumentprodukter.

Lagstiftningen avseende strålning är inte sådan lagstiftning som avses i artikel 3.27 EU-förordningen om allmän produktsäkerhet. I strålskyddslagen bör därför införas en hänvisning om att EU-förordningen om allmän produktsäkerhet är tillämplig i fråga om de aspekter, risker eller riskkategorier som inte omfattas av kraven i strålskyddslagstiftningen, enligt artikel 2.1 stycke 2. Samma överväganden bör göras om en sådan hänvisning bör införas i livsmedelslagen avseende material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

Om modellen med olika utformning på hänvisningarna till sektorslagstiftningen behålls vill Konsumentverket framhålla följande: Upplysningen om innehållet i en återkallelse m.m. hänvisar till artiklarna 9.8, 11.8 och 12.4. Dessa artiklar bör strykas eftersom de inte behandlar innehållet i återkallelser m.m. Ytterligare ett skäl att stryka dem är att de rör ekonomiska aktörernas skyldigheter, vilka inte gäller vid tillämpning enligt den harmoniserade lagstiftningen, se artikel 2.1 stycke 3 punkt b. Under alla förhållanden bör hänvisningen i leksakslagens 21 § till artikel 12.4 EU-förordningen om allmän produktsäkerhet (om distributörers skyldigheter att informera om en farlig produkt) strykas eftersom det i paragrafen uttrycks att den endast gäller tillverkare och importörer.

Den förslagna ändringen i 7 kap. 11 § arbetsmiljölagen bör hänvisa till artikel 9.8 inte 9.7.

Förslaget avseende ny reglering om konsumenttjänsters säkerhet

Generella kommentarer

I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör begreppen ”osäker tjänst” respektive ”osäkra tjänster” undvikas. I stället bör begreppen ”farlig tjänst” eller ”farliga tjänster” användas.

Begreppen riskanalys och riskbedömning bör inte användas synonymt eftersom en riskanalys är ett snävare begrepp. En riskbedömning innefattar enligt Konsumentverkets bedömning identifiering av risker, analys av risker och värdering av risker. För Konsumentverket är det oftast riskbedömning som är det relevanta begreppet att använda i samband med konsumenttjänsters säkerhet (se s.143).

Konsumentverket ser positivt på att det finns viss föreskriftsrätt på området men anser att det skulle behövas ytterligare möjlighet för myndigheten att meddela föreskrifter framför allt inom ramen för förebyggande säkerhetsarbete.

11.3 Behov av ny reglering

Inom ramen för Konsumentverkets tillsynsansvar på området för säkra tjänster inträffar återkommande dödsfall och allvarliga personskador. Ett antal dödsfall har inträffat under de senaste två åren inom ramen för tjänster som till exempel utförsåkning, downhillcykling, dykning, guidade turer i fjällen och bad på badanläggningar. Flera av dessa har Konsumentverket inte underrättats om utan fått kännedom om via media eller på annat sätt. Myndigheten befarar att det finns ett stort mörkertal avseende olyckor som inträffar inom tjänsteområdet och som borde få en näringsidkare att i vart fall misstänka att tjänsten som tillhandahålls är farlig.

Befintlig reglering av tjänsters säkerhet motsvarar i stort sett regleringen för varors säkerhet trots att det finns stora skillnader. Medan det för en varas säkerhet normalt handlar om konkreta faktorer så som material och utformning är säkerhet avseende tjänster mycket mer komplext eftersom många olika faktorer spelar in till exempel personalens kompetens, på vilket sätt säkerhetsinformation ges, miljön som tjänsten utförs i, konsumentens beteende, väderförhållanden och andra omständigheter. Tjänsters säkerhet går därmed inte att prova på samma sätt som man kan göra med en vara för att säkerställa att den är säker och måste således säkerställas på annat sätt.

Utifrån Konsumentverkets tillsyn av tjänsters säkerhet kan verket konstatera att de näringsidkare som tillhandahåller tjänsterna i många fall inte bedriver ett tillfredställande förebyggande säkerhetsarbete. Bristande förebyggande säkerhetsarbete kan leda till att det är först när en olycka inträffar som det blir tydligt att tjänsten brister i säkerhet och då är skadan redan skedd. I många fall saknas en riskbedömning helt och i de fall det finns en riskbedömning visar det sig inte sällan att denna är mycket bristfällig. Vidare framgår av tillsynen att näringsidkarna i många fall inte uppdaterat sin riskbedömning på länge, inte ens efter olyckor eller tillbud.

För att kunna bedriva en effektiv och riskbaserad tillsyn i syfte att minska antalet allvarliga skador och dödsfall som beror på att tjänsten inte är säker är det nödvändigt att det ställs krav på näringsidkarnas förebyggande säkerhetsarbete, samt en mer omfattande underrättelseskyldighet så att

Konsumentverket får in tillräcklig information för att kunna identifiera farliga tjänster och vidta åtgärder.

Konsumentverket instämmer i att det finns ett behov av ny reglering avseende konsumenttjänsters säkerhet men anser att förslaget, som med undantag för det föreslagna kravet på klagomålsregister gällande skaderisker i stort sett motsvarar dagens reglering, är alltför begränsat för att skydda konsumenterna och för att Konsumentverket ska ha möjlighet att bedriva riskbaserad tillsyn som är tillräckligt effektiv.

11.4.1 Tillämpningsområde och syfte

Utredningen konstaterar att begreppet tjänst är svårdefinierat och att en bred definition skulle vara av begränsad praktisk nytta och Konsumentverket instämmer i den bedömningen. Däremot kan begreppet tillhandahållande av tjänst vara möjligt och även nödvändigt att definiera. Verket föreslår följande definition:

Tillhandahållande av tjänst: att marknadsföra, erbjuda, göra tillgänglig eller utföra en tjänst som är avsedd för konsumenter eller som under rimligen förutsebara användningsförhållanden sannolikt kommer att användas av konsumenter, mot betalning eller gratis.

Genom en sådan definition blir det dels klarlagt att en tjänst kan erbjudas både gratis och mot betalning och att lagen blir tillämplig i förhållande till en tjänst även innan tjänsten utförs. Från ett tjänstesäkerhetsperspektiv framstår det som viktigt att klargöra att det går att ingripa mot en farlig tjänst redan innan den används av konsumenten. Redan vid genomgången av tjänsteerbjudandet eller marknadsföringen kan det vara möjligt att identifiera att en tjänst är farlig. Lagen blir mer förutsebar och tydlig om detta framgår av en definition.

Konsumentverket delar bedömningen att lagen bör skydda inte bara den som använder tjänsten utan även andra som berörs av tjänsten, till exempel boende där en tjänst utförs eller förbipasserande på platsen. Även om det inte är någon ändring i sak jämfört med nu gällande rätt är det positivt att detta tydliggjorts i promemorian.

Konsumentverket ser positivt på att det i promemorian förtydligas under vilka förutsättningar ett offentligt organ kan anses vara att betrakta som näringsidkare när det tillhandahåller tjänster och verket delar bedömningen.

11.4.2 Säkerhetskrav på tjänster

Konsumentverket anser att det inte är tillräckligt att det står i promemorian att det i skyldigheten att bara tillhandahålla säkra tjänster ligger att näringsidkaren måste göra en riskbedömning innan tjänsten tillhandahålls. Detta är så viktigt och grundläggande att det måste stå uttryckligen i lagen både att den ska göras och att den ska vara dokumenterad. Vidare bör det framgå av kravet på riskbedömning att den ska ses över minst årligen men också

omedelbart efter att näringsidkaren fått kännedom om allvarliga olyckor eller tillbud som inträffat, vid behov utifrån näringsidkarens register om klagomål avseende skaderisker samt vid förändringar avseende tjänstens tillhandahållande. Det bör också införas krav på att dokumentation avseende tjänstens säkerhet ska finnas tillgänglig för tillsynsmyndigheten i minst fem år efter det att tjänsten har tillhandahållits (se vidare nedan om förebyggande säkerhetsarbete under 11.4.3 Skadeförebyggande åtgärder).

Med hänvisning till avsnittet Generella kommentarer ovan torde det där det står "Riskanalys" i mening mitt på s. 143 vara "Riskbedömning" som avses.

Konsumentverket delar inte uppfattningen att bedömningen sker empiriskt och resultatet kan uttryckas i kvantitativa termer (s. 143) utan anser att även kvalitativa termer kan vara relevant liksom en kombination av kvantitativa och kvalitativa termer. En riskbedömning behöver till exempel kunna genomföras innan en ny tjänst tillhandahålls för första gången och då är det inte möjligt att basera riskbedömningen på empiriska resultat.

I 8 § i förslaget till lag förordar Konsumentverket att uttrycket "minimal risk" används i stället för "låg risk" för att använda samma begrepp som i EU-förordningen om allmän produktsäkerhet. Det saknas skäl att ha olika begrepp och det kan framstå som förvirrande om en vara som inte får medföra någon risk, eller endast en minimal risk tillhandahålls inom ramen för en tjänst som inte får medföra någon risk eller endast en låg risk. Vidare vore det önskvärt om det framgick av lagrummet att även förutsebar felanvändning omfattas. Det täcks förvisso av "normala eller rimligen förutsebara förhållanden" men formuleringen "normal eller rimligen förutsebar användning" i produktsäkerhetslagen har inte varit tillräckligt tydligt för att näringsidkarna ska förstå att även förutsebar felanvändning omfattas.

I 9 § i förslaget till lag kan punkt 4 med fördel formuleras i enlighet med artikel 6.1 e i EU-förordningen om allmän produktsäkerhet.

I 10 § i förslaget till lag anser Konsumentverket att det bör övervägas att föra in en punkt där det står "vägledningar från tillsynsmyndigheten", till exempel mellan de punkter som i förslaget är punkt 2 och 3.

11.4.3 Näringsidkares skyldigheter

Säkerhetsinformation

11 § förslaget till lag om konsumenttjänsters säkerhet och 5 § förslag till förordning om konsumenttjänsters säkerhet motsvarar i allt väsentligt vad som idag gäller enligt produktsäkerhetslagen och produktsäkerhetsförordningen. En sådan reglering av säkerhetsinformation är inte ändamålsenlig när det handlar om tillhandahållande av en tjänst. Det bör därför ställas krav på att den som tillhandahåller tjänsten förväntat sig om att konsumenten som ska ta del av tjänsten har förstått säkerhetsinformationen. I vissa fall kan det till exempel vara nödvändigt med en muntlig genomgång av säkerhetsinformation

där näringsidkaren efter genomgången ställer kontrollfrågor för att försäkra sig om att konsumenten förstått. För vissa tjänster, framför allt sådana tjänster där konsumentens eget agerande har stor påverkan på tjänsten, kan säkerhetsinformation vara absolut nödvändig för att en konsument ska kunna skydda sig mot de risker som tjänsten innebär, till exempel genom att avstå från ett visst moment i tjänsten.

Vilket språk som säkerhetsinformation ska lämnas på är en komplex fråga. Det ligger nära till hands att förordna att säkerhetsinformationen ska tillhandahållas på svenska i Sverige och i många fall bör säkerhetsinformationen lämnas på svenska. Med hänsyn till hur avgörande det kan vara med säkerhetsinformation vid tillhandahållandet av en tjänst finns det dock anledning att utforma regleringen om säkerhetsinformation så att den tar sikte på att den konsument som ska ta del av tjänsten har förstått säkerhetsinformationen. I vissa fall skulle detta fortfarande kunna uppnås genom till exempel skyltning men det skulle också kunna innebära att en näringsidkare under vissa omständigheter kan behöva lämna information på olika språk i såväl skriftlig som muntlig form för att uppnå syftet att konsumenten ska kunna bedöma riskerna med tjänsten och skydda sig mot dessa risker. Framför allt inom turistnäringen torde behovet av säkerhetsinformation även på andra språk än svenska vara särskilt stort. Konsumentverket förordar en övergripande reglering om säkerhetsinformation i lag där det framgår att näringsidkaren ska lämna säkerhetsinformation på ett sätt och ett språk som konsumenten förstår i kombination med ett föreskriftsbemyndigande för Konsumentverket att meddela närmare föreskrifter om hur säkerhetsinformation ska lämnas är en tänkbar lösning. Myndigheten skulle då till exempel kunna föreskriva att säkerhetsinformation ska lämnas på ett visst sätt för tjänster med vissa inneboende risker så att konsumenten kan skydda sig mot dessa risker, till exempel genom att avstå från ett visst moment i tjänsten.

Konsumentverket anser också att det ska införas ett krav på att den säkerhetsinformation som alltid lämnas i samband med tillhandahållandet av en tjänst ska finnas dokumenterad. Vad gäller till exempel skyltar, filmer och skriftlig dokumentation är det inte ett problem men avseende de tjänster inom vilka det i vart fall viss regelbundenhet lämnas muntlig säkerhetsinformation ska även innehållet i denna finnas dokumenterad. Såvitt avser denna dokumentation finns anledning att reglera vilket eller vilka språk den ska finnas på. Konsumentverkets bedömning är att kravet behöver utformas så att säkerhetsinformationen finns dokumenterad på svenska och de eventuella andra språk som säkerhetsinformationen tillhandahålls på. För en näringsidkare som tillhandahåller tjänster där säkerhetsinformation ges skriftligen och användarna inte förstår svenska ska det således finnas dokumenterad säkerhetsinformation både på svenska och det eller de andra språk som näringsidkaren ger säkerhetsinformation på. Det är viktigt att näringsidkare och andra som omfattas av regelverket enkelt kan identifiera språkravet för den säkerhetsinformation som ska finnas dokumenterad. Med

detta i åtanke anser Konsumentverket att språkravet bör återges i lag eller möjligen i förordning.

Varningsinformation

12 § förslaget till lag om konsumenttjänsters säkerhet motsvarar den reglering som finns idag. Den skulle enligt Konsumentverkets mening med fördel kunna justeras för att mer likna EU-förordningen om allmän produktsäkerhet såvitt avser spridning av varningsinformationen. Vidare bör det stå "En näringsidkare som anser eller har skäl att tro att tjänsten som tillhandahålls eller har tillhandahållits är farlig ska omedelbart ..." dels för att bättre stämma överens med formuleringar i EU-förordningen om allmän produktsäkerhet, dels för att det kan vara under tiden tjänsten tillhandahålls.

Korrigerande åtgärder

I 13 § förslag till lag om konsumenttjänsters säkerhet första stycket anser Konsumentverket att "till en acceptabel minimal nivå" bör läggas till i slutet av meningens för att det ska bli tydligt att det är vad som avses.

Konsumentverket anser att punkt 2 i paragrafens andra stycke är otydlig och det är svårt att föreställa sig när den är aktuell. Detta skulle kanske kunna förtydligas något. Dessutom skulle något konkret exempel i övervägandena vara förtjänstfullt.

Referensen i tredje stycket till 13 § är felaktig, det bör ska stå 12 § eftersom det är den paragraf som avser varningsinformation.

Det är positivt att dagens reglering om återkallelse nu anpassas till tjänst men det är något rörigt och svårt att förstå vad som är korrigerande åtgärder och vad som är avhjälpande åtgärder samt om det är avhjälpande åtgärder eller korrigerande åtgärder som erbjuds. Paragrafen bör förtydligas.

I 14 § förslag till lag står "Villkoren ska innebära att erbjudandet ska fullgöras inom skäligen tid". Här menas väl egentligen att de avhjälpande åtgärderna, i vart fall är det otydligt vad som menas med att "erbjudandet ska fullgöras".

Skadeförebyggande åtgärder

Konsumentverket ser positivt på reglering avseende skadeförebyggande åtgärder och en skyldighet för näringsidkare att granska och föra register över inkomna klagomål avseende skaderisker är grundläggande. Det kan emellertid finnas en svårighet för näringsidkarna att klassificera klagomålen och inse vad som är tecken på skaderisk och det finns en farhåga hos Konsumentverket att bland annat klagomål som i ett större perspektiv skulle kunna vara ett tecken på ett mönster utifrån vilket man skulle kunna identifiera en skaderisk kan komma att sorteras bort av näringsidkarna vartefter de inkommer.

Konsumentverket befarar att en skyldighet om att föra register över klagomål avseende skaderisker, och därmed ökad kännedom om skaderisker, inte är

tillräckligt för att näringsidkare ska bedriva ett tillfredsställande förebyggande säkerhetsarbete. I en del fall kommer det säkert att ha en positiv inverkan på det förebyggande säkerhetsarbetet men det kan i många fall få en mycket begränsad påverkan. För att konsumenterna ska skyddas krävs att näringsidkare som tillhandahåller tjänster bedriver ett systematiskt förebyggande säkerhetsarbete. För att detta ska uppnås är det Konsumentverkets bedömning att förslaget till ny reglering av konsumenttjänsters säkerhet behöver kompletteras med ytterligare krav som säkerställer att näringsidkare bedriver ett tillfredsställande förebyggande säkerhetsarbete. Ett avsnitt om förebyggande säkerhetsarbete bör införas i lagen, förslagsvis efter avsnittet ”Det allmänna säkerhetskravet” och där kan innehållet i förslag till lag om konsumenttjänsters säkerhets 15 § inkluderas.

Kraven på systematiskt förebyggande säkerhetsarbete behöver inkludera:

- En beskrivning av tjänsten.
- Identifiering av faror och bedömning av risker - och när det är relevant även skadeförebyggande åtgärder.
- Planering och genomförande - detta avser bland annat upprättande av planer för personalens kompetens, tjänstens genomförande, säkerhetsinformation, guidning och övervakning, hantering av olyckor och nödsituationer.
- Kontinuerlig uppföljning och förbättring av säkerheten - detta avser bland annat uppföljning av brister i säkerheten, tillbud och olyckor, säkerhetsrelaterade klagomål (klagomål avseende skaderisker finns med i 15 § förslag till lag om konsumenttjänsters säkerhet), bedömning av effekterna av vidtagna säkerhetsåtgärder, samt att vid behov vidta nödvändiga åtgärder så som varningsinformation eller andra korrigerande åtgärder.

Det behövs också krav avseende att visst förebyggande säkerhetsarbete måste vara dokumenterat, till exempel riskbedömning, skadeförebyggande åtgärder, tillbud och olyckor samt säkerhetsrelaterade klagomål. Det behöver också finnas krav på att dokumentationen ska finnas tillgänglig för tillsynsmyndigheten under en viss tid, förslagsvis fem år.

Vidare bör det framgå av kravet på riskbedömning att den ska ses över minst årligen men också omedelbart efter att näringsidkaren fått kännedom om olyckor eller tillbud som inträffat, vid behov utifrån näringsidkarens register om klagomål avseende skaderisker samt vid förändringar avseende tjänstens tillhandahållande.

För att formulera krav avseende förebyggande säkerhetsarbete kan 2 kap. 5-9 §§ i den finländska lagen om konsumtionstjänsters säkerhet 185/2025 till stora delar tjäna som förlaga. Kraven skulle kunna regleras antingen i lag eller förordning alternativt i myndighetsföreskrifter. Det är önskvärt att i vart fall huvuddelar av vilken dokumentation som ska finnas regleras i lag och att avsaknad av sådan är sanktionsgrundande men att Konsumentverket får

bemyndigande att meddela närmare föreskrifter avseende de respektive delarna, som till exempel kan avse specifika krav för viss typ av verksamhet.

Tydliga regler avseende förebyggande säkerhetsarbete torde förenkla för företagen att förstå vad de förväntas göra för att tillhandahålla en säker tjänst.

Samarbete

Skyldigheten för näringsidkare att samarbeta med varandra och tillsynsmyndigheten enligt förslaget till ny reglering är densamma som idag och inkluderar föreskriftsbemyndigande för tillsynsmyndigheter. Även om Konsumentverket ännu inte utnyttjat föreskriftsrätten gällande förfarandet för samarbetet anser verket att möjligheten bör kvarstå.

Underrättelseskyldighet

Förslaget motsvarar dagens reglering. Konsumentverket har inte utnyttjat föreskriftsrätten men anser att möjligheten att föreskriva om vilka uppgifter underrättelsen ska innehålla samt förfarandet för underrättelse bör kvarstå. Även skrivningen att tillsynsmyndigheten inte behöver underrättas om det uppenbart skulle vara utan betydelse bör kvarstå.

Underrättelseskyldigheten behöver formuleras på ett annat sätt än idag. Konsumentverkets erfarenhet är att näringsidkarna i stort sett aldrig anser att de får kännedom om, eller misstänker, att tjänsten de tillhandahåller är farlig. Trots att det inträffar allvarliga olyckor eller till och med dödsfall anser näringsidkarna i de allra flesta fall att det inte är tjänsten som är farlig utan att det är konsumenten i det enskilda fallet som agerat felaktigt på något sätt, ofta genom att överskatta sin förmåga eller genom att inte följa säkerhetsinstruktioner. Därmed rapporterar näringsidkare sällan olyckor. Underrättelseskyldigheten behöver därför formuleras så att näringsidkarna åläggs en skyldighet att alltid underrätta Konsumentverket om olyckor som föranlett dödsfall eller allvarlig personskada och tillbud som hade kunnat leda till dödsfall eller allvarlig personskada (i det följande allvarliga olyckor och tillbud) oavsett om näringsidkaren anser att olyckan eller tillbudet beror på att tjänsten är farlig eller inte, men med undantag för de situationer där det är uppenbart att olyckan eller tillbudet inte beror på tjänsten.

Alla olyckor eller tillbud kommer sannolikt inte att behöva utredas av Konsumentverket, en individuell bedömning får liksom nu göras av varje enskild underrättelse, men alla underrättelser är viktig input till Konsumentverkets omvärldsbevakning. En mer omfattande underrättelseskyldighet är viktig för att Konsumentverket ska kunna bedriva en riskbaserad tillsyn som är tillräckligt effektiv. Att även olyckor omfattas av underrättelseskyldigheten ligger också i linje med produktsäkerhetsregleringen avseende varor.

Underrättelseskyldigheten bör utformas så att näringsidkarna alltid ska underrätta Konsumentverket om allvarliga olyckor och tillbud samt att

näringsidkarna ska underrätta Konsumentverket om icke-allvarliga olyckor och tillbud om de indikerar att tjänsten kan vara farlig eller om näringsidkaren av annan anledning misstänker att tjänsten är farlig.

På s. 154 i promemorian förs ett resonemang om att underrättelseskyldigheten inte ska omfatta händelser där någon skadats på grund av att en tjänst i ett enskilt fall utförts felaktigt. Konsumentverket delar inte den uppfattningen. Dels omfattar bedömningen av tjänstens säkerhet även förutsebar felanvändning, dels kan det inträffa, i vart fall om det är fråga om en allvarlig personskada, vara en indikation på att tjänsten är farlig och/eller att något inom ramen för tjänsten behöver justeras.

11.4.4 Tillsyn

Tillsynsbefogenheter

Konsumentverket tillstyrker förslaget att inte undanta bostäder från inspektionsrätten, eftersom det förekommer att tjänster tillhandahålls i bostäder.

Hjälp av Polismyndigheten

Även om nuvarande reglering och den föreslagna regleringen inte har samma formulering avseende hjälp från Polismyndigheten är det Konsumentverkets uppfattning att innehållet täcker tillsynsmyndighetens behov.

Konsumentverkets behov av biträde av Polismyndigheten har hittills mycket sällan varit aktualiserats men det är viktigt att möjligheten finns.

Frivilliga åtgärder

25 § förslag till lag om konsumenttjänsters säkerhet motsvarar dagens reglering. Konsumentverkets bedömning är att formuleringen ”ska tillsynsmyndigheten ta upp förhandlingar med näringsidkaren i syfte att denna frivilligt ska ta på sig att genomföra de åtgärder som behövs” ger en felaktig signal till näringsidkarna om ett förhandlingsutrymme som egentligen inte finns. Konsumentverket eftersträvar i första hand frivilliga rättelser men det handlar trots allt om att Konsumentverket ska försöka förmå näringsidkaren att frivilligt vidta de åtgärder som näringsidkaren enligt lag är skyldig att vidta. Att använda formuleringen ”ta upp förhandlingar” blir därför missvisande. Ett förslag är att i stället använda formuleringen ”ska tillsynsmyndigheten verka för att näringsidkaren frivilligt ska genomföra de åtgärder som behövs” alternativt ”ska tillsynsmyndigheten uppmana näringsidkaren att frivilligt genomföra de åtgärder som behövs”.

11.4.5 Sanktionsavgift

Konsumentverket tillstyrker förslaget att frågor om påförande av sanktionsavgift även fortsättningsvis prövas av förvaltningsrätt efter ansökan av tillsynsmyndigheten. Verket tillstyrker även förslaget avseende lägsta och högsta belopp för sanktionsavgift.

I 27 § förslag till lag om konsumenttjänsters säkerhet torde referensen till paragraferna 11-14 §§ vara felaktig. Det bör vara 11-13 §§.

I 31 § punkt 2 i förslag till lag om konsumenttjänsters säkerhet står "eventuella åtgärder som näringsidkaren har vidtagit för att begränsa eller avhjälpa den skada som överträdelsen har orsakat en konsument". Konsumentverket förordar en annan formulering för att det inte ska förstås som att en skada måste ha inträffat, till exempel "... att begränsa eller undanröja den risk för skada som överträdelsen inneburit" alternativt "eventuella åtgärder som näringsidkaren har vidtagit för att begränsa eller avhjälpa den skada som överträdelsen har orsakat eller riskerat att orsaka en konsument".

11.4.6 Förbud mot dubbla sanktioner

Konsumentverket tillstyrker förslaget att förbudet mot dubbla sanktioner formuleras om på så sätt att det är huruvida talan om utdömande av vite väckts och inte huruvida ett föreläggande vid vite har meddelats som är avgörande för om sanktionsavgift kan åläggas en näringsidkare.

11.5 Sekretess och tystnadsplikt

Konsumentverket tillstyrker förslaget att beslut som tillsynsmyndigheter fattar med stöd av lag om konsumenttjänsters säkerhet ska undantas från sekretess.

Förslaget avseende säkerhetskrav för konsumentprodukter som tillhandahålls i offentlig verksamhet

Konsumentverket avstyrker förslaget att renodlat offentliga verksamheter inte ska omfattas av reglerna om allmän produktsäkerhet för varor. Om marknadskontrollmyndigheterna inte kan ha offentliga verksamheter som motparter riskerar detta att leda till ett försämrat skydd mot personskador – särskilt för små barn, som är den mest utsatta konsumentgruppen.

Enligt EU:s produktlagstiftning ska marknadskontroll i första hand riktas mot aktörer högt upp i leveranskedjan. Detta är också Konsumentverkets normala tillvägagångssätt. Genom kontakt med en kommun identifieras oftast ansvarig ekonomisk aktör. Men det händer att kommunala förskolor är motparter och då ofta som i rollen som distributör. Det förekommer även att förskolor bygger egna lekredskap och de får då rollen som tillverkare.

Ett återkommande problem är att kommuner inte alltid vet vem som levererat produkterna, detta kan ha flera orsaker. Konsumentverket har till exempel ofta påträffat lekredskap som är flera decennier gamla, i något fall cirka 40 år, och det är inte ovanligt att uppgifter om säljaren saknas eller att företaget inte längre existerar. Andra situationer där ansvarig ekonomisk aktör inte kan identifieras är när kommunen köpt produkten från en onlinemarknadsplats eller från en aktör i tredje land. Om förslaget att undanta offentliga aktörer från

ansvaret för produkters säkerhet genomförs skulle konsekvensen bli att ansvarig ekonomisk aktör i ovanstående fall saknas.

Lekredskap i kommunal miljö är ofta föremål för Konsumentverkets kontroller eftersom de inte sällan uppvisar brister med risk för dödsfall eller allvarliga skador. En jämförelsevis stor andel allvarliga säkerhetsbrister förekommer på förskolor. I Rapport [2015:12](#)¹ redovisas sådana resultat från en granskning av lekredskap där Konsumentverket och Boverket, i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting, genomförde en marknadskontroll. Insatsen var en uppföljning av kontrollen, [2008:15](#)² då många allvarliga brister påträffades.

De allvarligaste, men tyvärr inte ovanliga, bristerna består i att lekredskap har öppningar, så kallade huvudmått, där barn kan få igenom sina kroppar men inte sina huvuden, med risk för att de blir hängande och stryps.³ En annan lika vanlig och allvarlig brist är glipor eller utskjutande delar på redskap där barns kläder kan fastna och orsaka hängning. Förra året inträffade en olycka av det senare slaget där ett barn avled efter att ha fastnat med sin reflexväst i en rutschbana på en förskolas lekplats. Ärendet har lett till återkallelse av tusentals rutschbanor i Sverige.⁴ Denna förskola var inte kommunal men olyckan hade lika gärna kunnat inträffa på en kommunal förskola. Konsumentverket känner till ett annat fall där ett barn fastnat med reflexväst på en förskolas lekplats, samt ett fall där ett barn blivit medvetslöst men där man inte kunnat fastställa om det var västen som orsakade olyckan. Konsumentverket har även hanterat flera ärenden där kommuner varit delaktiga i tillhandahållande av farliga hoppborgar och där Konsumentverket ingripit, till exempel KOV 2022/1139⁵, 2019/485⁶ och 2019/399⁷.

Andra produktgrupper där kommuner förekommer som motparter är flyttbara handbolls- och fotbollsmål samt persiennsnören. Dessa produktgrupper har uppmärksammats i EU-kommissionens Consumer Safety Network eftersom oförankrade mål ibland välter och orsakar att barn skadas eller avlider, sådana tillbud och dödsfall har förekommit i Sverige. Ytterligare exempel är barnvagnar med stryprisk, skötbord och höga barnstolar med fallrisk.

Lagen om leksakers säkerhet omfattar leksaker som tillhandahålls i offentlig verksamhet. I förarbetena till lagen (prop. 2010/11:65) *Ny lag om leksakers säkerhet*, uttalas på s. 34: ”Det är angeläget att barn inte i något sammanhang

¹ Rapport 2015:12 Marknadskontroll av lekredskap

² Rapport 2008:15 Marknadskontroll av lekredskap. Säkerhet och tillgänglighet

³ Lastpallar har huvudmått och är därför farliga. Trots detta är det inte ovanligt att förskolor använder lastpallar på sina lekplatser.

⁴ KOV 2025/718 ärende mot tillverkaren (ärendet mot förskolan KOV 2025/358)

⁵ Ett barn ådrog sig allvarliga fallskador i samband med att flera hoppborgar blåste i väg under ett kommunalt evenemang.

⁶ Ett barn fick en komplicerad armbågsfraktur efter ett högt fall när en hoppborg blåste i väg i samband med en skolavslutning.

⁷ Under en stadsfestival välte en sju meter hög hoppborg som var oförankrad. Barn utsattes för stor risk för fallskador.

ska behöva komma i kontakt med leksaker som utgör en risk”. I syfte att främja barns säkerhet och för att uppnå konkurrensneutralitet mellan offentlig och kommersiell verksamhet bör därför den nya lagen ges en mer utvidgad tillämpning och omfatta också leksaker som tillhandahålls i offentlig verksamhet. Konsumentverket anser behovet av säkra produkter på förskolor och fritids är lika stort idag och att resonemanget i propositionen även är relevant för barnartiklar, lekredskap och andra produkter som barn kommer i kontakt med.

Om marknadskontroll inte ska ske av produkter som tillhandahålls i offentlig verksamhet riskerar förekomsten av farliga produkter där att öka. Detta skulle också innebära att barn på kommunala lekplatser, fritids och kommunala förskolor får ett sämre skydd än barn på förskolor som drivs av privata aktörer. En sådan ordning skulle vara olycklig då den kommer att innebära att fler barn kommer att skadas till följd av att de exponeras för farliga produkter. Det är befogat att offentliga aktörer, till exempel kommunala förskolor, likaväl som exempelvis små föräldrakooperativ ska uppfylla reglerna om allmän produktsäkerhet.

Detta yttrande har beslutats av avdelningschefen Joachim Allard. I handläggningen har också utredaren Richard Staxler, juristen Åsa Persson och föredragande juristen Kristina Wallin deltagit. I ärendets slutliga handläggning har även enhetschefen Nadia Petersson deltagit.

Joachim Allard
Beslutande

Kristina Wallin
Föredragande